

De vaste commissie voor Financiën heeft op 27 september 2018 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over de door de Minister van Buitenlandse Zaken op 10 resp. 20 juli 2018 toegezonden BNC-fiches inzake het Meerjarig Financieel Kader (MFK), die door de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat ter behandeling aan de vaste commissie voor Financiën zijn doorgeleid.

Fiche: Verordening Hervormingsondersteuningsprogramma (Kamerstuk 22 112, nr. 2633);

Fiche: Invest EU-programma (Kamerstuk 22 112, nr. 2665).

De voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Freriks

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de fiches over onderdelen van het Meerjarig Financieel Kader (MFK). De leden van de VVD-fractie hebben daarover nog een aantal vragen en/of opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie hechten er net als het kabinet aan dat bespreking over de verschillende verordeningen niet vooruitloopt op de integrale besluitvorming betreffende het MFK. Hoe wordt voorkomen dat dit toch onverhoopt kan of gaat gebeuren?

De leden van de fractie van D66 hebben van beide BNC-fiches kennisgenomen en hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben met belangstelling kennisgenomen van de fiches MFK – Invest EU-programma en MFK – Verordening hervormingsondersteuningsprogramma. Hierover hebben zij nog enkele vragen.

Fiche: Verordening Hervormingsondersteunings-programma

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat het de eigen verantwoordelijkheid van lidstaten is om de overheidsfinanciën op orde te brengen en hervormingen door te voeren om de economische structuur te verbeteren. De leden van de VVD-fractie zijn daarom net als het kabinet kritisch op nut en noodzaak van de extra financiële prikkels.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe wordt voorkomen dat een financiële prikkel mee gaat spelen met het uitvoeren van hervormingen in plaats van de intrinsieke waarde van hervormingen voor een nationale economie.

De leden van de VVD-fractie lezen dat er drie instrumenten zijn: het financieel ondersteuningsinstrument, het technisch ondersteuningsinstrument en de convergentiefaciliteit. Wat is het verschil tussen het eerste en het tweede ondersteuningsinstrument? Waarvoor (voor welke kosten) is het financieel ondersteuningsinstrument bedoeld? Waarom is dit nieuwe instrument nodig naast het bestaande technische ondersteuningsinstrument?

De leden van de VVD-fractie vragen welke landen in de afgelopen periode in aanmerking zijn gekomen voor een technisch ondersteuningsinstrument. Wat zijn de resultaten van dit ondersteuningsinstrument in de afgelopen periode geweest?

Wat wordt bedoeld met «tot tevredenheid»? Volgens de leden van de VVD-fractie ligt de lat dan wel erg laag.

De leden van de VVD-fractie vragen waarom de nieuwe convergentiefaciliteit voor niet-eurolanden nodig is. Wat zijn aantoonbare stappen richting het eurozonalidmaatschap? Wat vindt het kabinet van de convergentiefaciliteit? Wat wordt bedoeld met «kennisnemen van»? Wat is de meerwaarde van dit derde en nieuwe instrument ten opzichte van de eerste twee?

Deze leden zijn geen voorstander van dit extra, nieuwe instrument, want de eerste twee instrumenten zijn ook al beschikbaar voor niet-eurolanden.

De leden van de VVD-fractie vragen waar de onderverdeling in het budget op is gebaseerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennisgenomen van de eerste kabinetsappreciatie van de Verordening Hervormingsondersteuningsprogramma. Zij zijn enthousiast over de aandacht die uitgaat naar het belang van structurele hervormingen voor het versterken van Europese economieën en zijn van mening dat, in aanvulling op het opnemen van conditionaliteit voor de toekenning van bepaalde middelen binnen het MFK, een ondersteuningsmechanisme hier een nuttige bijdrage aan kan leveren. Hierbij moet een balans worden gevonden tussen het naleven van gemaakte afspraken door lidstaten en hun eigen verantwoordelijkheid enerzijds, en de erkenning van onderlinge verbondenheid en gedeelde belangen alsmede het belang van economische convergentie binnen de Europese Unie anderzijds. Deze leden zijn ook van mening dat het logisch is om daarbij aan te sluiten bij het Europees Semester. Op andere plekken gaan zij in op het instrumentarium om deze afspraken meer bindend te handhaven. Hier richten zij zich op het deel dat ziet op de ondersteuning.

De aan het woord zijnde leden zijn tevreden dat het totale bedrag dat beschikbaar is voor dit programma significant is toegenomen ten opzichte van het vorige MFK. Zij vragen het kabinet een vergelijkend overzicht te geven voor de verschillende onderdelen. Ook vragen zij om een oordeel van het kabinet ten aanzien van de voorgestelde omvang van dit programma, met name ook in relatie tot het totaal van het MFK.

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet meent dat «hervormingen in zichzelf altijd al lonend zijn voor de lidstaat die ze implementeert». Zij juichen die omarming van het belang en nut van hervormingen toe. Zij vragen het kabinet wel of het feit dat hervormingen vaak op korte termijn lastig kunnen uitpakken vanuit politiek-economisch perspectief en dat daarom ook in het (niet al te verre) verleden in Nederland hervormingen onnodig lang zijn uitgesteld hen niet bekend voorkomt. Deelt het kabinet tegen die achtergrond de mening dat een ondersteuningsfaciliteit zou kunnen helpen de vrees voor deze kortetermijneffecten te overbruggen en daarmee het doorvoeren van structurele hervormingen «gemakkelijker» zou kunnen maken? Tevens vragen zij het kabinet hoe zij aankijkt tegen de keuze van de Commissie om inwoneraantal leidend te maken voor de verdeelsleutel in plaats van bijvoorbeeld de omvang van (de kosten op korte termijn van) hervormingen, de winst voor de (bestendigheid van de) Europese economie van een hervorming of een ander criterium.

Deze leden lezen dat de Commissie gaat beoordelen of hervormingen voldoende zijn doorgevoerd en/of worden teruggedraaid. Zij vragen zich af hoe het kabinet de keuze beoordeelt om dit bij de Commissie in plaats van een op te richten Europees Monetair Fonds (EMF) te beleggen.

Ten aanzien van de convergentiefaciliteit vragen deze leden aan het kabinet om de twijfels over dit instrument nader toe te lichten. Zou het kabinet er voorstander van zijn om het hiervoor gereserveerde bedrag over de andere twee onderdelen te verdelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de GroenLinks-fractie ondersteunen het principe dat nuttige hervormingen financiële steun kunnen ontvangen van de EU. Zij constateren wel dat het problematisch is dat de Commissie alleen bepaalt wat wenselijke hervormingen zijn. Zij zijn van mening dat het economisch bestuur waarbij de Commissie hervormingsadviezen geeft onder betere controle van de nationale parlementen en vooral het Europees parlement (EP) moet komen. De Commissie kan op die manier niet in haar eentje bepalen wat wel of geen wenselijke hervormingen zijn. Is de Minister het met deze leden eens dat betere democratische controle over deze ondersteuningsprogramma's wenselijk is? Kan de Minister toelichten wat zijn visie hierop is? Tevens zijn deze leden van mening dat het onwenselijk is als financiële steun uit dit programma leidt tot verzwakking van de publieke sector of arbeidsmarktflexibilisering. Is de Minister het hiermee eens? Zo ja, hoe zal dit voorkomen worden?

Fiche: Invest EU-programma

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie lezen dat het Invest EU-programma voortbouwt op de ervaringen met onder meer het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI). Wat zijn de ervaringen met eerdere programma's zoals het EFSI? Wat zijn de resultaten van die eerdere programma's? Wat is de meerwaarde geweest van deze programma's? Waar zijn de investeringen uit de programma's terecht gekomen? In hoeverre zijn de doelen van het EFSI gerealiseerd? Wat is de toegevoegde waarde van dit voorstel ten opzichte van het EFSI?

De leden van de VVD-fractie vragen waarom dit soort investeringen gedaan moet worden door de EU, want nationaal zijn er ook instrumenten, zoals in Nederland bijvoorbeeld de Nederlandse Investeringsinstelling en Invest-NL. Hoe overlappen deze initiatieven met elkaar? Wat is de «European Added Value» van dit voorstel?

De leden van de VVD-fractie vragen hoe wordt voorkomen dat er concurrentievervalsing is dan wel verdringing van private financiering. Zijn hier expliciete maatregelen of regels voor voorzien? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat dan?

De leden van de VVD-fractie vragen wat wordt bedoeld met het «lidstaatcompartiment». Waarom zouden lidstaten gebruik willen maken van een lidstaatcompartiment? Welke lidstaten hebben hier interesse in getoond?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de investeringen zich zouden moeten richten op de volgende beleidsterreinen: duurzame infrastructuur, onderzoek/innovatie/digitalisering, toegang tot kapitaal voor het mkb, en sociale investeringen/vaardigheden. Deze leden steunen de inzet van het Nederlandse kabinet dat het gericht zou moeten zijn op de eerste drie, en dus niet op sociale investeringen en vaardigheden. Dat is namelijk een nationale aangelegenheid. In hoeverre kan dit aangepast worden? Hoe zorgt het kabinet dat dit aangepast wordt? Wat is het krachtenveld bij de EU-lidstaten op dit punt?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Europese Investeringsbank (EIB) geen exclusief uitvoeringsmandaat krijgt. Welke gevolgen heeft dit? Welke instanties in Nederland zouden in aanmerking komen als regionale uitvoeringpartners? Gaat het dan om bijvoorbeeld de Regionale

Ontwikkelingsmaatschappijen? Wat is de rol van c.q. de link met Invest-NL?

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch ten aanzien van de omvang: de Europese begroting is geen hefboominstrument en de Commissie geen investeringsinstelling. Hoeveel instanties kent de EU inmiddels die private investeringen moeten lostrekken? Waarom worden er schotten in het budget vastgesteld? Waarom wordt er niet voor een meer vraaggestuurde optie gekozen? Waarop baseert de Commissie de conclusie dat de investeringen die nu niet gedaan worden alleen gedaan worden met een publieke achtervang? Is het rendement niet gewoon te laag? Waarom moet de overheid dan een rol spelen? Welke toets vindt er plaats dat projecten gekozen worden op basis van merites in plaats vanuit politiek oogpunt?

De leden van de VVD-fractie vragen waarom de huidige financiële elementen niet verbeterd worden in plaats van dat een nieuw vehikel opgesteld wordt, gezien het feit dat de Commissie stelt dat zij lering wil trekken uit de huidige financiële elementen.

Is de Commissie voornemens bepaalde landen (bijvoorbeeld landen met een relatief laag bbp per hoofd) voorrang te verlenen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het BNC-fiche over het Invest EU-programma. Deze leden delen de tevredenheid van het kabinet over de keuze om investeringen te richten op de genoemde belangrijke maatschappelijke doelen. Deze leden delen echter eveneens de vragen van het kabinet over de precieze vormgeving en samenhang met andere organisatie en programma's. Zij vrezen dat hierdoor verwarring en verdere versnippering kan plaatsvinden. Zij vragen het kabinet eveneens de additionaliteit dan wel complementariteit met de doelen van Invest-NL nader uiteen te zetten. In dit kader nodigen zij het kabinet graag uit om toe te lichten aan welke investeringen (onder 4b) wordt gedacht als zij schrijft dat Invest EU «binnen heel Europa grensoverschrijdende of meer risicovolle projecten» kan financieren. Kan het kabinet specifieke voorbeelden noemen van projecten of categorieën die thans niet kunnen worden gefinancierd door de EIB of andere bestaande instituties/instrumenten? Kan het kabinet ook ingaan op de samenhang tussen Invest EU en andere bestaande instrumenten gericht op de financiering van instrumenten?

Ook vragen deze leden aan het kabinet een overzicht van garanties die thans via het MFK uitstaan en welke andere nieuwe garanties worden voorgesteld in het nieuwe MFK.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat het bij de voorloper van dit programma, de EFSI, ontbrak aan politieke sturing dat leningen en garanties uit dit fonds bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke problemen zoals klimaatverandering. Kan de Minister toelichten of dit is veranderd bij het voorgenomen Invest EU-programma? Zal met het nieuwe Invest EU-programma de voorgenomen financiering meer gericht zijn op de publieke sector in plaats van de private sector, die veelal al zelf haar projecten kan financieren? Graag krijgen deze leden een garantie dat het fonds zich zou moeten richten op zaken die het meeste maatschappelijke nut en banen opleveren, zoals projecten rondom energiebesparing en isolatie. Is er wat de Minister betreft ruimte voor bepalingen die dit

garanderen? De leden van de GroenLinks-fractie verwelkomen de inzet van Nederland die gericht is op het streefpercentage van 30% van de totale middelen van het Invest EU-programma ten behoeve van het behalen van klimaatdoelstellingen en het streefpercentage van 50% bij duurzame infrastructuur. Is de Minister van mening dat dit genoeg is om de klimaatdoelstellingen te behalen of moet dit percentage omhoog geschroefd worden? Staat dit streefpercentage nog ter discussie en is Nederland bereid de maximale ambitie hierop te verwezenlijken?